

Sprawozdanie
z działalności Rady ds. Systemu Płatniczego w 2005 roku

1. Wprowadzenie

Rok 2005 był siódmym pełnym rokiem działalności Rady ds. Systemu Płatniczego, organu opiniodawczo-doradczego przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego, utworzonej na podstawie *uchwały Nr 14/98 Zarządu NBP z dnia 10 czerwca 1998 r. w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego*.

Rada ds. Systemu Płatniczego uznała w 2000 r. za wskazane opracowywanie rocznych sprawozdań ze swojej działalności oraz rozpatrywanie i przyjmowanie ich na pierwszym posiedzeniu Rady w kolejnym roku, a następnie przedstawianie do zatwierdzenia Zarządowi Narodowego Banku Polskiego. Podobne sprawozdania były przyjęte przez Radę ds. Systemu Płatniczego i zatwierdzone przez Zarząd Narodowego Banku Polskiego za lata 1998-2004.

2. Działalność Rady ds. Systemu Płatniczego w 2005 r.

2.1. Aspekty organizacyjne

W roku sprawozdawczym, na mocy *Uchwały nr 57/2005 Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 28 września 2005 r. zmieniającej uchwałę w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego*, w składzie Rady dokonano zmiany polegającej na tym, że Przewodniczącym Rady, w związku ze zmianą osoby nadzorującej prace Departamentu Systemu Płatniczego, zamiast Wiceprezesa NBP-Pierwszego Zastępcy Prezesa NBP został Wiceprezes NBP.

Skład osobowy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2005 r. przedstawiono w załączniku nr 1.

W załączniku tym podano również nazwiska osób upoważnionych przez członków Rady na mocy *uchwały nr 44/2001 Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 13 lipca 2001 r. zmieniającej uchwałę w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu*

opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego do reprezentowania ich w pracach Rady w razie ich nieobecności.

Poza członkami Rady i osobami upoważnionymi w posiedzeniach uczestniczyli eksperci z instytucji reprezentowanych w Radzie, a także przedstawiciele innych instytucji, jeżeli ich obecność była uzasadniona tematyką posiedzenia.

Przewidywany zakres zagadnień rozpatrywanych przez Radę ds. Systemu Płatniczego został określony w *Rocznym planie pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2005 roku*, zwanym dalej *Planem* (załącznik nr 2), który opracowano na podstawie propozycji członków Rady i przyjęty na posiedzeniu Rady w dniu 23 marca 2005 r.

W 2005 roku Rada odbyła cztery posiedzenia. Miejscem wszystkich posiedzeń była siedziba Centrali NBP.

W pierwszym półroczu 2005 r. Rada odbyła dwa posiedzenia w dniach: 23 marca i 21 czerwca, realizując wszystkie zadania określone w *Planie*.

W drugim półroczu odbyły się dwa posiedzenia w dniach: 12 września oraz 12 grudnia. Na posiedzeniu wrześniowym obok tematów, które zostały omówione zgodnie z *Planem*, przedmiotem dyskusji w ramach spraw różnych były niektóre kwestie związane z działalnością agentów finansowych. Z grupy zagadnień przewidzianych do przedyskutowania na posiedzeniu we wrześniu wycofano, na wniosek Związku Banków Polskich, temat *Działania na rzecz zagwarantowania bezpieczeństwa systemów płatniczo-rozliczeniowych w Polsce*, który, jako dotyczący głównie niektórych aspektów działalności agentów rozliczeniowych, przedyskutowano niezależnie na spotkaniu w Związku Banków Polskich z udziałem przedstawicieli NBP i agentów rozliczeniowych.

Na posiedzeniu grudniowym, zgodnie ze stanowiskiem Rady, zajęтым na posiedzeniu w dniu 12 września 2005 r., kontynuowano dyskusję na temat *Ewolucji polskiego systemu płatniczego na tle kierunków rozwoju systemu płatniczo-rozliczeniowego w Unii Europejskiej*.

Z grupy zagadnień przewidzianych do omówienia na posiedzeniu w grudniu, na wniosek Związku Banków Polskich, wycofano tematy:

- *Rozwój systemu płatności lokalnych.*
- *Informacja o stanie prac nad systemami płatności mobilnych.*

Ponadto, na wniosek NBP, z porządku posiedzenia został wycofany temat *Analiza możliwości i uwarunkowań otwarcia polskich systemów RTGS, prowadzonych przez NBP, na bezpośrednie uczestnictwo podmiotów zagranicznych, ze szczególnym uwzględnieniem uczestnictwa europejskich centralnych instytucji depozytowo-rozliczeniowych.*

Wyżej wymienione tematy (z wyjątkiem informacji o stanie prac nad systemami płatności mobilnych) znajdują się w planie pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2006 r.

W roku sprawozdawczym omówiono 14 spośród 18 tematów zaplanowanych i zatwierdzonych w *Rocznym Planie pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2005 r.*

Posiedzeniom Rady przewodniczyli: w dniu 23 marca i 12 września p. Jerzy Pruski, Przewodniczący Rady, Pierwszy Zastępca Prezesa NBP, w dniu 21 czerwca p. Krzysztof Pietraszkiewicz, Wiceprzewodniczący Rady, Prezes Zarządu Związku Banków Polskich oraz w dniu 12 grudnia p. Krzysztof Rybiński, Wiceprezes NBP.

Po każdym posiedzeniu wydawano komunikat prasowy, który następnie był przekazywany środkom masowego przekazu oraz publikowany na stronie internetowej NBP.

2.2. Aspekty merytoryczne

W roku sprawozdawczym prace Rady grupowały się w następujących obszarach tematycznych:

- zagadnienia związane z włączeniem polskiego systemu płatniczego do jednolitego obszaru płatniczego UE, obejmujące:
 - informację nt. uruchomienia systemu SORBNET-EURO i przystąpienia Polski do systemu TARGET,
 - informację nt. uruchomienia systemu EuroELIXIR,
 - koncepcję systemu TARGET2 i perspektywę przystąpienia Polski do tego systemu,
 - „New Legal Framework” – raport nt. dotychczasowych prac oraz konsekwencje wejścia w życie dyrektywy,
 - EMV – nowe możliwości wykorzystania karty płatniczej,
 - wprowadzanie konwencji CREDEURO i ICP w polskim systemie płatniczym,
 - Single Euro Payment Area (SEPA) – wybrane zagadnienia, w szczególności regulacje prawne związane z projektem budowy Jednolitego Obszaru Płatności w Euro (SEPA),
- zagadnienia systemowe związane z usprawnieniem obrotu płatniczego, w tym:
 - promocja obrotu bezgotówkowego z uwzględnieniem oceny dotychczasowych i kierunki dalszych działań,
 - problematyka opłat związanych z rozliczeniami pieniężnymi w złotych w polskim sektorze bankowym,
 - informacja na temat podmiotów prowadzących działalność polegającą na pośredniczeniu w przyjmowaniu wpłat gotówkowych na rachunki bankowe,
 - działania na rzecz usprawnienia płatności masowych,
 - kierunki rozwoju podpisu elektronicznego w Polsce.

Tematem strategicznym wysokiej rangi, wykraczającym poza ścisłe ramy ww. grup, była ewolucja polskiego systemu płatniczego na tle kierunków rozwoju systemu płatniczego Unii Europejskiej.

Poniżej zaprezentowano krótkie omówienie postanowień Rady wynikających z rozpatrywania poszczególnych tematów według podanej powyżej klasyfikacji.

2.2.1. Zagadnienia związane z włączeniem polskiego systemu płatniczego do jednolitego obszaru płatniczego Unii Europejskiej

Informacja nt. uruchomienia systemu SORBNET-EURO i przystąpienia Polski do systemu TARGET

W dniu 7 marca 2005 r. nastąpiło pomyślne uruchomienie systemu SORBNET-EURO. Z tą samą datą NBP stał się pełnoprawnym uczestnikiem systemu TARGET. Wykorzystano do tego celu opcję uczestnictwa poprzez system RTGS banku centralnego Włoch i rachunek korespondencki NBP w tym banku. Uczestnikami systemu SORBNET-EURO jest obecnie 37 banków komercyjnych i oddziałów instytucji kredytowych, KDPW S.A. oraz KIR S.A.²

Rada zapoznała się z działaniami poprzedzającymi uruchomienie systemu. Zostały m.in. przedstawione wyniki negocjacji z EBC, dotyczących aspektów prawnych. Omówiono również kwestię podpisania przez prezesów banków centralnych uczestniczących w systemie TARGET i Prezesa NBP umowy w sprawie uczestnictwa NBP w tym systemie.

Ponadto, została dokonana ocena funkcjonowania systemu w pierwszych dwóch tygodniach. Zwrócono szczególną uwagę na bezpieczeństwo systemu i szybkość realizacji zleceń.

Rada przyjęła do wiadomości informację nt. uruchomienia systemu SORBNET-EURO i przystąpienia Polski do systemu TARGET.

Informacja nt. uruchomienia systemu EuroELIXIR oraz spełnienia przez Polskę zasady „zdolności odbioru” (receiver capability) płatności z systemu STEP2

W dniu 7 marca 2005 r. został uruchomiony przez KIR S.A. system EuroELIXIR, przeznaczony do rozliczania transakcji detalicznych w euro. W dniu 30 maja 2005 r. system EuroELIXIR rozpoczął obsługę płatności transgranicznych. W systemie tym uczestniczą 34 podmioty.³

Rada przyjęła do wiadomości informację nt. uruchomienia systemu EuroELIXIR.

² Wg stanu na dzień 1 marca 2006 r.

³ Wg stanu na dzień 1 marca 2006 r.

Koncepcja systemu TARGET2 i perspektywy przystąpienia Polski do tego systemu

Rada zapoznała się z materiałem Departamentu Systemu Płatniczego NBP, dotyczącym systemu TARGET2. Na posiedzeniu Rady w dniu 23 marca 2005 r. zostały omówione główne przyczyny decyzji zastąpienia systemu TARGET1 systemem TARGET2. Jako najważniejsze wskazano: niewystarczający poziom harmonizacji systemów RTGS oraz możliwość wystąpienia zbyt dużego ryzyka po przystąpieniu do systemu TARGET1 banków centralnych nowych państw członkowskich. Na mocy podjętej w lipcu 2003 r. decyzji banków centralnych Francji, Włoch i Niemiec jako podstawę systemu TARGET2 dla pozostałych banków centralnych ESBC przyjęto wspólną platformę SSP. NBP zadeklarował zamiar przystąpienia do SSP od momentu jej uruchomienia, najpóźniej z chwilą przejścia na wspólną platformę Banku Włoch.

Wskazano, że jedną z bardzo istotnych kwestii związanych z uczestnictwem w systemie TARGET2 jest określenie tzw. krajowego profilu przejścia banków komercyjnych i banku centralnego na SSP. W zależności od wybranego modelu poszczególne banki komercyjne należące do obszaru płatniczego danego kraju będą mogły, najpóźniej w ciągu czterech lat od chwili przystąpienia do SSP danego banku centralnego, albo stać się bezpośrednimi uczestnikami SSP, albo skorzystać z pośrednictwa innych banków.

Rada przyjęła do wiadomości informację nt. koncepcji systemu TARGET2 i perspektyw przystąpienia Polski do tego systemu.

„New Legal Framework” – raport nt. dotychczasowych prac oraz konsekwencje wejścia w życie dyrektywy

W dniu 12 września 2005 r. Rada zapoznała się z raportem nt. dotychczasowych prac nad projektem dyrektywy o usługach płatniczych na rynku wewnętrznym (*New Legal Framework*), przygotowanym przez ZBP. Zostały przedstawione najważniejsze kwestie zawarte w powyższym projekcie dyrektywy. Są one następujące:

- jednolity system usług płatniczych, oznaczający takie samo traktowanie wszystkich instrumentów płatniczych;
- nowe pojęcie instytucji płatniczej i określenie obszarów jej działalności;
- kwestia refundacji środków utraconych przez dostawcę (przepis ten może być niekorzystny dla banków).

Z punktu widzenia polskiego prawa niezbędne będzie wprowadzenie definicji instytucji płatniczej, określenie podmiotu sprawującego nad nią nadzór oraz sposób jego sprawowania. W związku z wprowadzeniem przepisów dyrektywy *New Legal Framework* do polskiego prawa konieczna będzie albo nowelizacja ustawy o elektronicznych instrumentach płatniczych oraz

ustawy - Prawo bankowe, albo opracowanie nowego aktu prawnego – ustawy o usługach płatniczych.

Rada przyjęła do wiadomości informację nt. dotychczasowych prac oraz konsekwencje wejścia w życie dyrektywy *New Legal Framework*.

EMV – nowe możliwości wykorzystania karty płatniczej

Na posiedzeniu Rady w dniu 21 czerwca 2005 r. ZBP przedstawił materiał dotyczący standardu EMV stosowanego w odniesieniu do kart z mikroprocesorem. Został on opracowany w celu zapobieżenia licznym oszustwom kartowym w krajach Europy Zachodniej. W SEPA standard ten przewiduje się jako podstawową technologię dla kart płatniczych. Jeśli regulacje zawarte w *SEPA Cards Framework* zostaną przyjęte, to od 2010 r. karty z mikroprocesorem będą jedynymi kartami płatniczymi, umożliwiającymi dokonywanie płatności w strefie euro. Okres pomiędzy latami 2008 i 2010 będzie okresem przejściowym, w którym możliwe będzie używanie kart hybrydowych (z paskiem magnetycznym i mikroprocesorem). Radzie został przedstawiony raport techniczny dotyczący sposobu wprowadzenia EMV w Polsce.

Podmiotami zainteresowanymi wprowadzeniem kart z mikroprocesorem są przede wszystkim banki. W Polsce banki nie powinny postrzegać migracji na EMV wyłącznie jako narzędzia walki z przestępstwami związanymi z wykorzystaniem kart płatniczych, których liczba jest relatywnie niewielka. Wprowadzenie standardu EMV będzie wiązało się z poniesieniem znacznych kosztów na budowę odpowiedniej infrastruktury.

Rada przyjęła informację na temat standardu EMV i nowych możliwości wykorzystania kart płatniczych. Wnioskowano, aby w I kwartale 2006 r. Rada zapoznała się z informacją nt. stanu wprowadzania standardu EMV w Polsce. Ponadto autorom programu obrotu bezgotówkowego zaproponowano włączenie do tego programu elementów związanych z wykorzystaniem podpisu cyfrowego i karty chipowej z programami lojalnościowymi. Po zaprezentowaniu rozszerzonego programu uczestnikom rynku finansowego i kapitałowego Rada powinna zapoznać się z wnioskami dotyczącymi ich reakcji na ww. propozycję.

Wprowadzanie konwencji CREDEURO i ICP w polskim systemie płatniczym

W dniu 12 września 2005 r. Rada zapoznała się z informacją dotyczącą wprowadzenia konwencji CREDEURO i ICP w polskim systemie płatniczym. ZBP podjął się wprowadzenia konwencji jako elementu dobrej praktyki bankowej. Konwencja CREDEURO zawiera praktyczne zasady dotyczące czasu rozliczenia płatności transgranicznych, ograniczonego obecnie do 3 dni. Trwają jednak prace nad skróceniem go do 2 dni. Konwencja ICP związana jest z opłatami

międzybankowymi. Ponieważ stosowanie się do konwencji jest dobrowolne, w Polsce przyjęto zasadę, iż banki same zgłaszają chęć jej podpisania. Zgodnie z przyjętym harmonogramem, jako pierwsza zostanie wprowadzona konwencja CREDEURO, a następnie ICP. Obie konwencje powinny zostać podpisane do końca 2006 r. Aktualnie na forum międzybankowym prowadzone są konsultacje dotyczące warunków koniecznych, jakie musi spełnić bank, aby taką konwencję podpisać.

Rada przyjęła do wiadomości informację nt. wprowadzania konwencji CREDEURO i ICP w polskim systemie płatniczym.

Single Euro Payment Area (SEPA) – wybrane zagadnienia

Na posiedzeniu Rady w dniu 12 grudnia 2005 r. odbyła się dyskusja nad dwoma materiałami:

- *Informacją ogólną nt. SEPA* – informacją przygotowaną przez DSP NBP,
- *Regulacjami prawnymi związanymi z projektem budowy Jednolitego Obszaru Płatności w Euro (SEPA)*, informacją przygotowaną przez ZBP.

Poinformowano o tym, że prace nad SEPA koncentrują się w trzech następujących obszarach:

- transferów gotówkowych,
- *direct debit*,
- płatności dokonywanych za pomocą kart płatniczych.

Wyjaśniono, że najszybciej toczą się prace w obszarze kart płatniczych. Dla dwóch pozostałych obszarów opracowano dotychczas dokumenty o charakterze biznesowym, tj. zbiór odpowiednich zasad.

Za istotną kwestię uznano optymalizację tempa prac dostosowawczych do zasad i standardów SEPA, które powinny zostać przeprowadzone w polskim sektorze bankowym. Trudność jest spowodowana nieznanym obecnie terminem, w którym sektor ten powinien być przygotowany do wejścia do SEPA, a także nieznanym terminem wejścia Polski do strefy euro. Poinformowano o planach KIR S.A., w których przewidziano dostosowanie do wymagań SEPA od początku jej funkcjonowania.

Wyrażono pogląd o konieczności włączenia do prac nad strategią SEPA, poza NBP i ZBP, także strony rządowej.

Poruszono kwestię *New Legal Framework* jako instrumentu prawnego wspierającego SEPA. Stwierdzono celowość odbycia, w gronie przedstawicieli NBP, ZBP i Ministerstwa Finansów, spotkania poświęconego omówieniu konsekwencji wprowadzenia przedmiotowej dyrektywy,

sposobów jej wprowadzania do polskiego prawa i ewentualnych przepisów niekorzystnych z punktu widzenia polskiego sektora bankowego.

NBP w swoim materiale zaproponował powierzenie ZBP roli koordynatora prac nad wprowadzeniem zasad i standardów SEPA w polskim sektorze bankowym z zadaniem opracowania strategicznych celów i planu działania.

Wiceprzewodniczący Rady wystąpił z propozycją opracowania kompleksowego materiału strategicznego nt. SEPA. Przewodniczący Rady wyraził pogląd, że materiał ten powinien zostać zaprezentowany Zarządowi NBP po uprzednim przedyskutowaniu go na posiedzeniu Rady w czerwcu 2006 r.

Rada przyjęła do wiadomości *Informację ogólną nt. SEPA, przygotowaną przez DSP NBP oraz materiał ZBP nt. Regulacje prawne związane z projektem budowy Jednolitego Obszaru Płatności w Euro (SEPA).*

2.2.2. Zagadnienia systemowe związane z usprawnieniem obrotu płatniczego

Promocja obrotu bezgotówkowego

Na posiedzeniu w dniu 12 grudnia 2005 r. w ramach powyższego tematu, Rada zapoznała się z następującymi informacjami:

- Promocja obrotu bezgotówkowego – ocena dotychczasowych i kierunki dalszych działań – informacja przygotowana przez ZBP,
- Problematyka opłat związanych z rozliczeniami pieniężnymi w złotych w polskim sektorze bankowym – informacja przygotowana przez NBP,
- Informacja na temat podmiotów prowadzących działalność polegającą na pośredniczeniu w przyjmowaniu wpłat gotówkowych na rachunki bankowe – przygotowana przez NBP.

W dyskusji nt. oceny dotychczasowych działań związanych z promocją obrotu bezgotówkowego do czynników sprzyjających rozwojowi tej formy płatności zaliczono: promocję wśród klientów nowych standardów, ułatwiających dokonywanie takich płatności, współpracę banków z wierzycielami masowych płatności oraz odpowiednie działania edukacyjne, prowadzone wśród określonych grup społecznych w kierunku zmiany przyzwyczajeń. Bardzo pozytywnie oceniono wpływ koalicji na rzecz polecenia zapłaty, stworzonej pod patronatem ZBP, na rozwój tego instrumentu. W dyskusji wyrażano rozbieżne opinie na temat znaczenia polityki cenowej dla rozwoju obrotu bezgotówkowego. Dominował pogląd, że czynnik ten ma wprawdzie znaczenie, ale nie jest on pierwszoplanowy. Zdaniem niektórych uczestników dyskusji, niezadowalający poziom obrotu bezgotówkowego wynika w większym stopniu z sytuacji społecznej

i makroekonomicznej kraju, a także z braku przygotowania administracji państwowej i samorządowej do przyjmowania wpłat za pomocą instrumentów płatności bezgotówkowych, niż z poziomu cen, pobieranych przez polskie banki za świadczone usługi.

Przyjęcie przez większość banków zaporowych cen na wpłaty gotówkowe spowodowało powstanie niszy, którą wypełniły podmioty pośredniczące w dokonywaniu wpłat gotówkowych głównie na rachunki masowych wierzycieli. Na tle skali zjawiska i charakterystyki tego rynku przedstawiono pogląd NBP, iż preferowaną drogą rozwoju przedmiotowego rynku powinna być samoregulacja. Z zadowoleniem przyjęto informację o utworzeniu przez największe podmioty tego rodzaju Izby Gospodarczej Przedsiębiorstw Finansowych i podjęcie przez nie próby wypracowania wspólnych standardów, np. związanych z ubezpieczeniem punktów przyjmowania wpłat i konwojów gotówki. Niektórzy uczestnicy dyskusji wyrazili jednak pogląd, że kwestia nadzoru nad działalnością ww. instytucji powinna znaleźć się w orbicie zainteresowań NBP.

Rada przyjęła do wiadomości ww. informacje nt. promocji obrotu bezgotówkowego.

Działania na rzecz usprawnienia płatności masowych

Na posiedzeniu Rady w dniu 21 czerwca 2005 r. KIR S.A. przedstawił propozycje usprawnień płatności masowych w aspekcie krajowym i SEPA. Sprawność realizacji płatności zależy m.in. od sposobu tworzenia komunikatu elektronicznego, służącego do ich rozliczania. Istnieją trzy metody tworzenia takiego komunikatu, w zależności od sposobu wprowadzania danych (wprowadzanie ręczne, automatyczne oraz na podstawie informacji otrzymanej elektronicznie). Ze względu na najniższe koszty i najmniejszą liczbę błędów należy dążyć do przewagi komunikatów tworzonych na podstawie informacji otrzymanej elektronicznie. KIR S.A. zaproponował następujące usprawnienia tworzenia komunikatów:

- wykorzystanie, w razie potrzeby, dodatkowej kontroli w przypadku wprowadzania ręcznego, umożliwiającej pełne uzgodnienie płatności;
- standaryzację kodów kreskowych w przypadku wprowadzania automatycznego i umożliwienie tworzenia komunikatów ELIXIR-owych;
- elektroniczację zgód w przypadku wprowadzania na podstawie informacji otrzymanych elektronicznie (dotyczy poleceń zapłaty). Ze względu na przepisy prawne elektroniczacja zgód będzie wymagała zmian w porozumieniu regulującym polecenie zapłaty.

KIR S.A. zaproponował ponadto inne usprawnienia płatności masowych. Zaliczył do nich m.in. elektroniczację i standaryzację zlecenia stałego na zmienną kwotę (prace zaawansowane) oraz wprowadzenie instrumentów typu *wezwanie do zapłaty*.

Według KIR S.A. propozycje usprawnień płatności masowych w aspekcie SEPA będą opierać się na wspólnych, jednolitych standardach (prawdopodobnie standardy SWIFT).

Ze względu na brak w Polsce popularności polecenia zapłaty jako instrumentu do dokonywania płatności masowych istotne znaczenie ma przeprowadzenie kampanii promocyjnej, ukierunkowanej na wierzycieli. Ponadto należy określić priorytety w pracach normalizacyjnych, mających na celu usprawnienie obsługi płatności masowych i w efekcie – obniżenie kosztów tej obsługi.

Rada przyjęła do wiadomości informację o działaniach na rzecz usprawnienia płatności masowych.

Ze względu na istniejące znaczne dysproporcje w wysokości opłat za realizację zlecenia stosowanych przez KIR S.A. i banki, Rada zaakceptowała propozycję ZBP zorganizowania konferencji poświęconej polityce cenowej banków.

Podpis elektroniczny – kierunki rozwoju w Polsce

Poinformowano o rozpoczęciu procesu nowelizacji ustawy o podpisie elektronicznym, mającej na celu wyeliminowanie rozbieżności między brzmieniem niektórych fragmentów ww. ustawy a brzmieniem dyrektywy o podpisie elektronicznym. Do najważniejszych kwestii wymagających uregulowania i wyjaśnienia zaliczono:

- dostosowanie ustawy do postanowień Dyrektywy 1999/93/EC, przede wszystkim w zakresie wymagań technicznych stawianych kwalifikowanym certyfikatami i kwalifikowanym podmiotom świadczącym usługi certyfikacyjne,
- utworzenie centralnego organu autoryzacji, którego funkcje mógłby pełnić organ administracji publicznej,
- konieczność wyeliminowania potwierdzania za pomocą dokumentu papierowego faktu złożenia podpisu elektronicznego,
- zróżnicowanie podpisu w zależności od wartości transakcji lub rangi dokumentu w sensie dowodowym,
- nadzorowanie działalności podmiotów certyfikacyjnych,
- możliwość wprowadzenia podpisu elektronicznego przy wystawianiu elektronicznych faktur za usługi masowe,
- dwustopniowość hierarchii struktury PKI,
- utrzymanie dotychczasowego brzmienia art. 7 ustawy Prawo bankowe.

Rada zapoznała się z materiałem zaprezentowanym przez ZBP. Powszechnie wyrażano jednak brak pełnej akceptacji dla przedstawionych w nim wniosków. Większość uczestników była

zdania, że przepisy obecnie obowiązującej ustawy nie stanowią bariery w rozwoju podpisu elektronicznego, a nowelizowanie tej ustawy byłoby obecnie bezzasadne.

Rada przyjęła do wiadomości materiał zaprezentowany przez Związek Banków Polskich
Uzgodniono, że w III kwartale 2005 r. środowisko bankowe powinno wypracować jednolite
stanowisko w sprawie podpisu elektronicznego.

2.2.3. Ewolucja polskiego systemu płatniczego na tle kierunków rozwoju systemu płatniczo-rozliczeniowego Unii Europejskiej

W roku sprawozdawczym Rada zajmowała się powyższym zagadnieniem dwukrotnie.

Na posiedzeniu w dniu 12 września 2005 r. Rada zapoznała się z materiałem pt. „*Ewolucja polskiego systemu płatniczego na tle kierunków rozwoju systemu płatniczo-rozliczeniowego w Unii Europejskiej*”, przygotowanym przez DSP przy ścisłej współpracy z ekspertami ze ZBP oraz KIR S.A. W materiale tym został przedstawiony rozwój krajowego systemu płatniczego, z jednoczesnym wskazaniem jego mocnych stron oraz stojących przed nim wyzwań. Zaproponowano również określenie strategicznego celu polskiego systemu płatniczego oraz działania mające na celu osiągnięcie w najbliższych latach tego celu.

W trakcie dyskusji do powyższego opracowania zgłoszono szereg uwag i propozycji. Oto najważniejsze z nich:

- wskazane jest szersze omówienie problematyki międzynarodowych standardów i rekomendacji EBC, dotyczących instytucjonalnego nadzoru banków centralnych nad systemami płatności oraz systemami autoryzacji i rozliczeń;
- wg opinii ZBP podstawową barierą, powodującą niski wskaźnik rachunków bankowych, jest kwestia edukacji społeczeństwa, a nie polityka cenowa banków;
- należy precyzyjnie zdefiniować wymagania, jakie powinien spełniać zagraniczny agent rozliczeniowy, planujący rozpocząć działalność w Polsce;
- kwestia wysokiej opłaty *interchange fee* jako przyczyny niskiego wykorzystania kart płatniczych do płatności bezgotówkowych (harmonogram obniżania tej opłaty jest w trakcie realizacji).

NBP przedstawił opinię, iż istnieją, jego zdaniem, trzy podstawowe bariery rozwoju obrotu bezgotówkowego:

- niski poziom rozwoju gospodarczego Polski,
- przyzwyczajenie klientów do dokonywania płatności w drodze gotówkowej,
- ceny.

Likwidacja dwóch pierwszych barier będzie procesem długotrwałym, zaś w krótszej perspektywie stopień rozwoju obrotu bezgotówkowego będzie zależny od polityki cenowej. W kwestii niwelowania barier rozwojowych niezbędna jest koordynacja działań podmiotów zainteresowanych rozwojem systemu płatniczego w Polsce, przy jednoczesnym zachowaniu ich konkurencyjności.

NBP przedstawił założenia długookresowej perspektywy rozwoju systemu płatniczego w Polsce oraz wskazał bariery i wyzwania z nim związane. W dziedzinie płatności detalicznych istotną kwestią będzie, zgodnie z koncepcją SEPA, możliwość współistnienia kilku lokalnych izb rozliczeniowych na obszarze UE oraz dostosowanie się do nowego schematu polecenia zapłaty. W dziedzinie płatności wysokokwotowych najważniejszym wydarzeniem będzie przystąpienie Polski do systemu TARGET2. Po przyjęciu przez Polskę wspólnej waluty euro system SORBNET zakończy funkcjonowanie. Jego zadania przejmie system SORBNET-EURO. W dziedzinie kart płatniczych duże znaczenie będzie miało wprowadzanie nowych technologii, np. standardu EMV. Rozwój polskiego systemu płatniczego będzie w dużej mierze ukierunkowany na zwiększenie jego efektywności i bezpieczeństwa oraz wzrost obrotu bezgotówkowego.

Rada przyjęła do wiadomości powyższy materiał. Uzgodniono, że prezentowany materiał powinien mieć charakter ponadbranżowy. Materiał ten, po uwzględnieniu uwag zgłoszonych w dyskusji i ewentualnie przesłanych do NBP, znajdzie się w porządku obrad grudniowego posiedzenia Rady.

Na posiedzeniu w dniu 12 grudnia 2005 r. zaprezentowano nową wersję tego materiału, uwzględniającą większość uwag i komentarzy zgłoszonych wcześniej przez środowisko bankowe za pośrednictwem ZBP do NBP. Jednak w kilku kwestiach ZBP głosił zdanie odrębne. Dotyczyło ono zbyt ostrych, zdaniem ZBP, sformułowań, wskazujących na niski wskaźnik rachunków bankowych i bariery cenowe jako główne przyczyny niezadawalającego tempa rozwoju bezgotówkowego w Polsce.

W wyniku dyskusji Rada przyjęła do wiadomości materiał. Uzgodniono, że przed skierowaniem materiału na posiedzenie Zarządu NBP sformułowane przez ZBP zostaną doprecyzowane w trybie kontaktów roboczych NBP z ZBP.

2.2.4. Opinie Rady na temat opracowań przeznaczonych do przedłożenia Zarządowi NBP

Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2004 r.

Rada pozytywnie zaopiniowała sporządzoną przez Departament Systemu Płatniczego NBP *Ocenę funkcjonowania systemu płatniczego w II półroczu 2004 r.*

Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2005 r.

Rada przyjęła przedstawioną przez Departament Systemu Płatniczego NBP *Ocenę funkcjonowania systemu płatniczego w I półroczu 2005 r.*

2.2.5. Informacje do wiadomości członków Rady, przekazywane przez NBP

W okresie sprawozdawczym Narodowy Bank Polski przekazywał członkom Rady do wiadomości kwartalne *Informacje o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych*, przygotowywane przez Departament Systemu Płatniczego NBP.

3. Podsumowanie

W 2005 roku Rada prowadziła działalność odpowiadającą zakresowi jej zadań, określone w *Uchwale Nr 14/98 Zarządu NBP z dnia 1998 r. w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego*.

W omawianym okresie, podczas czterech posiedzeń, Rada rozpatrzyła zagadnienia objęte 14 tematami, realizując większość zadań zawartych w *Rocznym planie pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2005 r.*

Materiały do dyskusji zostały opracowane przez NBP, ZBP, KIR S.A.

W roku sprawozdawczym w działalności Rady dominowały zagadnienia o charakterze strategicznym i systemowym, zwłaszcza temat dotyczący ewolucji polskiego systemu płatniczego na tle kierunków zmian w systemach płatniczo-rozliczeniowych w Unii Europejskiej oraz tematy dotyczące włączania się polskiego systemu płatniczego do jednolitego obszaru płatniczego Unii Europejskiej. W tym kontekście za szczególnie istotną należy uznać tematykę związaną z uruchomieniem rozliczeń w euro, co stanowi poważny krok w kierunku dalszej integracji z europejskimi systemami płatności, zwłaszcza w perspektywie wejścia Polski do strefy euro, oraz problematykę SEPA.

Innym istotnym obszarem były zagadnienia związane z usprawnianiem obrotu płatniczego, w szczególności problematyka rozwoju obrotu bezgotówkowego, w tym zwłaszcza aspekty polityki cenowej banków w tym zakresie oraz problemy rozliczania płatności masowych.

Podobnie jak w latach ubiegłych, Rada stanowiła forum wymiany informacji, poglądów i opinii w sprawach istotnych dla funkcjonowania polskiego systemu płatniczego. W powyższych kwestiach Rada wypracowywała wspólne opinie, stanowiska i wnioski oraz inicjowała działania

niezbędne do realizacji uzgodnionych i przyjętych propozycji, pełniąc rolę koordynatora działań Narodowego Banku Polskiego, Związku Banków Polskich oraz innych podmiotów - uczestników polskiego systemu płatniczego.

Rada ds. Systemu Płatniczego zwraca się do Zarządu Narodowego Banku Polskiego z wnioskiem o przyjęcie niniejszego sprawozdania.

**Członkowie Rady ds. Systemu Płatniczego oraz osoby zastępujące członków Rady
w 2005 roku**

1. **Jerzy Pruski** Przewodniczący Rady (do 5.10.2005 r.), Pierwszy Zastępca Prezesa NBP
2. **Krzysztof Rybiński** Przewodniczący Rady (od 6.10.2005r.), Wiceprezes NBP
3. **Krzysztof Pietraszkiewicz** Wiceprzewodniczący Rady, Prezes Zarządu Związku Banków Polskich
4. **Jacek Bartkiewicz** Członek Rady, Prezes Zarządu Banku Gospodarki Żywnościowej S.A.
5. **Tadeusz Bartkowiak** Członek Rady, Dyrektor Generalny PPUP Poczta Polska (do 30. 11.2005)
6. **Jan Krzysztof Bielecki** Członek Rady, Prezes Zarządu Banku Polska Kasa Opieki S.A.
7. **Bartosz Drabikowski** Zastępujący Członka Rady¹⁾, Dyrektor Departamentu Instytucji Finansowych w Ministerstwie Finansów
8. **Iwona Duda** Zastępująca Członka Rady²⁾, Dyrektor Departamentu Instytucji Finansowych)
9. **Andrzej Jacaszek** Członek Rady, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (do 31.07.2005.)
10. **Jarosław H. Kozłowski** Członek Rady, Przewodniczący Komisji Papierów Wartościowych i Giełd

11. **Sławomir Lachowski** Członek Rady, Prezes Zarządu BRE Banku S.A.
12. **Cezary Mech** Członek Rady³⁾, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów
13. **Zbigniew Niezgoda** Członek Rady (od 1.12. 2005), Dyrektor Generalny PPUP Poczta Polska
14. **Tadeusz Oldakowski** Członek Rady, Prezes Zarządu Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A.
15. **Adam Parfiniewicz** Członek Rady, Prezes Zarządu PolCard S.A.
16. **Elżbieta Pustoła** Członek Rady, Prezes Zarządu Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A.
17. **Andrzej Podsiadło** Członek Rady, Prezes Zarządu Powszechnej Kasy Oszczędności - Banku Polskiego S.A.
18. **Henryk Okrzeja** Zastępujący Członka Rady, Doradca Zarządu BRE Banku S.A.
19. **Sabina Olton** Zastępująca Członka Rady, Wiceprezes Zarządu Banku Polska Kasa Opieki S.A.
20. **Wiesław Szczuka** Członek Rady⁴⁾, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów
21. **Krystyna Szewczyk** Zastępująca Członka Rady, Członek Zarządu Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego S.A.
22. **Anna Szulecka** Zastępująca Członka Rady, Członek Zarządu Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A.
23. **Marek Szuszkiewicz** Zastępujący Członka Rady, Dyrektor Departamentu Domów Maklerskich Urzędu Komisji Papierów Wartościowych i Giełd
24. **Józef Wancer** Członek Rady, Prezes Zarządu Banku BPH S.A.
25. **Adam Tochmański** Sekretarz Rady, Dyrektor Departamentu Systemu Płatniczego Narodowego Banku Polskiego

1) od czasu powierzenia tej funkcji pani Iwonie Dudzie

2) od czasu przejęcia tej funkcji od pana Bartosza Drabikowskiego

3) od czasu przejęcia tej funkcji od pana Wiesława Szczuki

4) od dnia 1 sierpnia 2005 r. do czasu powierzenia tej funkcji panu Cezaremu Mechowi

Roczny plan pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2005 roku

I. Marzec

1. Sprawozdanie z działalności Rady ds. Systemu Płatniczego w 2004 r. (NBP)
2. Przyjęcie *Rocznego planu pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2005 r.* (NBP)
3. Informacja nt. uruchomienia systemu SORBNET-EURO i przystąpienia Polski do systemu TARGET (NBP)
4. Informacja nt. uruchomienia systemu EuroELIXIR oraz spełnienia przez Polskę zasady „zdolności odbioru” (*receiver capability*) płatności z systemu STEP2 (KIR S.A.)
5. Koncepcja systemu TARGET2 i perspektywy przystąpienia Polski do tego systemu (NBP)
6. Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2004r. (NBP)

II. Czerwiec

1. Podpis elektroniczny – kierunki rozwoju w Polsce (ZBP)
2. EMV – nowe możliwości wykorzystania karty płatniczej (ZBP)
3. Działania na rzecz usprawnienia płatności masowych (KIR S.A.)

III. Wrzesień

1. Ewolucja polskiego systemu płatniczego na tle kierunków rozwoju systemu płatniczo-rozliczeniowego w Unii Europejskiej (NBP)
2. Działania na rzecz zagwarantowania bezpieczeństwa systemów płatniczo-rozliczeniowych w Polsce (ZBP)
3. „New Legal Framework” – raport nt. dotychczasowych prac oraz konsekwencje wejścia w życie dyrektywy (ZBP)
4. Wprowadzanie konwencji CREDEURO i ICP w polskim systemie płatniczym (ZBP)
5. Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2005r. (NBP)

IV. Grudzień

1. Promocja obrotu bezgotówkowego – ocena dotychczasowych i kierunki dalszych działań (ZBP)
2. Rozwój systemu płatności lokalnych (ZBP)
3. Informacja o stanie prac nad systemami płatności mobilnych (ZBP)
4. Analiza możliwości i uwarunkowań otwarcia polskich systemów RTGS, prowadzonych przez NBP, na bezpośrednie uczestnictwo podmiotów zagranicznych, ze szczególnym uwzględnieniem uczestnictwa europejskich centralnych instytucji depozytowo-rozliczeniowych (NBP)